

Stockholm 2022-05-13

Aktivitetsbaserat kontor Arkitektjänster, Referensnummer: KS 2022/262

Sveriges Arkitekter har genom medlemmar blivit uppmärksammad på att rubricerad upphandling inte följer branschstandard och får efter genomläsning av upphandlingsdokumenten lämna följande synpunkter.

Upphandlingen är en direktupphandling enligt 19 a kap, Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) och avser upphandling av en arkitekt, med erfarenhet inom aktivitetsbaserade kontorsmiljöer för att ta fram en arbetsplatsstrategi för att kartlägga framtida behov för en mer dynamisk arbetssituation avseende två objekt belägna på Laxgatan och Importgatan i Ängelholm.

För utförande av arkitekt- och tekniska konsulttjänster tillämpas uteslutande branschens standardavtal "Allmänna Bestämmelse för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet av år 2009" (ABK 09).

Arkitekternas arbetssätt och rutiner i projekten utgår från branschstandard och att ABK är avtalat och det framgår inte i upphandlingsdokumenten vilka överväganden som legat bakom valet att inte följa branschpraxis och använda ABK 09.

Villkoren för rubricerad upphandling försvårar för presumtiva anbudsgivare genom ökade transaktions- och administrationskostnader och risk för oklarheter och missförstånd. För intresserade arkitekter innebär detta stora problem för möjligheten att räkna på anbud, administrera och arbeta i uppdraget, säkerställa rätt försäkringslösningar och hantera frågor som kan uppkomma efter att uppdraget är klart. Oklarheterna torde även vara till nackdel för kommunen.

ABK 09 bygger på omfattande partsgemensamma genomgångar och har förankrats av huvudmännen i Byggandets Kontraktskommitté, BKK. Vid förhandlingsarbetet avseende ABK 09 har målsättningen varit att utforma bestämmelserna på ett sätt som utifrån ett övergripande branshperspektiv tillgodoser såväl beställarens som konsultens intressen vid genomförande av konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet och avtalet

bygger på en rimlig balans mellan rättigheter och skyldigheter som syftar till en ekonomiskt optimal riskfördelning mellan parterna.

Två frågor om ABK 09 har publicerats i TendSign och båda har fått likalydande svar: "Den upphandlingen har inte gjorts enligt ABK09".

Exempel på oklara och omotiverade villkor

Upphandlingsdokumenten innehåller oklara och omotiverade villkor i förhållande till branschpraxis enligt ABK 09, särskilt gällande ansvar och rätt till uppdragsresultat.

I upphandlingsdokumenten anges i "5. AVTALSVILLKOR" under punkterna 5.8 respektive 5.11 följande avseende ansvar, försäkring och skadestånd:

"5.8 Ansvar och försäkring

Leverantören ansvarar för skada på sak och person samt ekonomisk skada som han, eller annan för vilken han ansvarar, orsakar genom uppsåt, fel eller försummelse.

Leverantören ska på egen bekostnad teckna giltig ansvarsförsäkring med betryggande ansvarsbelopp med hänsyn till uppdragets art och omfattning samt andra erforderliga försäkringar, som denne är skyldig till enligt gällande lagar och förordningar. Leverantörens ansvar för eventuell skada är inte begränsat till försäkringsbeloppet. Försäkring ska gälla vid avtalets ikraftträdande och under hela avtals- och ansvarstiden. Om leverantören inte har erforderlig försäkring enligt denna punkt har kommunen rätt att teckna sådan försäkring på leverantörens bekostnad eller häva avtalet i dess helhet. På begäran av kommunen ska leverantören lämna bestyrkt kopia av gällande försäkringsbrev samt bevis på att försäkringspremier erlagts.

Ansvarsförsäkringen ska ha ett försäkringsbelopp om lägst 10 Mkr per skada och 20 Mkr per år.

5.11 Skadestånd

Utöver vite ansvarar leverantören för skada som denne genom bristande fackmannamässighet, åsidosättande av sedvanlig omsorg eller annan vårdslöshet förorsakar kommunen eller tredje man vid genomförande av uppdraget.

Om kommunen häver avtalet har kommunen även rätt till skadestånd motsvarande kostnader för att avveckla avtalet, byte av leverantör samt för alla merkostnader och övrig skada som hävningen orsakar kommunen.

Har leverantören hävt avtalet på grund av att kommunen i väsentligt hänseende brutit mot avtalet har leverantören rätt till skadestånd för liden skada högst uppgående till det negativa kontraktsintresset.

Krav på skadestånd ska ha meddelats kommunen inom ett (1) år från att avtalet upphört att gälla annars får leverantören inte längre göra gällande några krav på skadestånd hänförligt till avtalet.”

Enligt Administrativa föreskrifter med råd och anvisningar för konsultuppdrag (AMA AF Konsult 10) bilaga 1:” Byggandets Konstraktskommittés och försäkringsbranschens beskrivning av basomfattning för konsultansvarsförsäkring” anges basomfattning och beskrivning av för konsultansvarsförsäkring enligt ABK 09, vilket speglar försäkringsbranschens praxis för konsultansvar för arkitekt- och tekniska konsulttjänster. Kommunens föreskrivna villkor för ansvar, försäkring och skadestånd kan innebära svårigheter för försäkringsgivare att kalkylera risker och prissätta försäkringar. Det är vidare inte rimligt att leverantörerna ska bära försäkringskostnader för ett otydligt konsultansvar, om det över huvud taget är möjligt att försäkra.

Villkor avseende immateriella rättigheter är omotiverade och oskäliga.

”5.6.2 Immateriella rättigheter

Beställaren erhåller genom detta avtal äganderätten till allt material och alla resultat som framkommer vid uppdragets utförande, ”resultaten”. All upphovsrätt liksom eventuell patenträtt eller annan immateriell rätt hänförlig till resultaten utgör beställarens egendom.

Leverantören har inte rätt att utnyttja resultaten i sin fortsatta verksamhet. Leverantören ska gentemot anlita underleverantör göra för denne bindande förbehåll om beställarens äganderätt och immateriella rätt.”

Att kommunen tillskriver sig äganderätten framstår som både oskäligt och obegripligt. Konsekvensen för leverantörerna blir att de inte själva kan återanvända sina lösningar, men lösningar som arkitekter tar fram i ett projekt bygger i regel på erfarenhet och tidigare lösningar. Den rätt beställaren enligt branschpraxis förvärvat till uppdragsresultatet är att använda uppdragsresultatet för ”avtalat ändamål”, d v s för nyttjande i det nu aktuella uppdraget.

Med hänvisning till vad som ovan anförts rekommenderar Sveriges Arkitekter att upphandlingen görs om och att branschens standardavtal ABK 09 tillämpas utan oskäliga och omotiverade avsteg.

Att underlåta att tillämpa branschens standardavtal minskar konkurrensen och riskerar även leda till att ett antal potentiella anbudsgivare avstår från att lämna anbud vilket i sin tur innebär en risk att kommunen går miste om "bästa" anbud.

Att inte tillämpa branschvillkor vid upphandling av arkitekt- och tekniska konsulttjänster rimmar även illa med hur kommunen kommunicerar arbetet med upphandlingar: "Vi arbetar för goda affärer, näringslivets utveckling och för att ta tillvara på marknadens kunskap och kompetens..."

Svar emotes.

Med vänlig hälsning
Sveriges Arkitekter

Rita Georgiadis
Förbundsjurist

Sveriges Arkitekter är intresseorganisation för alla Sveriges arkitekter, inredningsarkitekter, landskapsarkitekter och planeringsarkitekter. Förbundet har 14 000 medlemmar. Sveriges Arkitekter har en bred agenda: från fackligt arbete och branschbevakning till professions- och arkitekturfrågor. Ett viktigt mål är att åstadkomma goda betingelser för medlemmarnas yrkesutövning och därmed för arkitektur och planering.

cc Kommundirektör Kristina Magnusson